

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

E. R. Postma, Breukelen

Israëls genesis (Gen. 29 : 31 – 30 : 24)

Bilha en Zilpa: nét niet naamloos

Rachel geeft Bilha's zoon een naam: *Dan*. Luister wat er in haar omgaat: „God heeft mij recht verschaft, ook heeft Hij naar mijn stem gehoord (vgl. 29 : 33) en mij (!) een zoon gegeven”. Daarna bij *Naftali*: „Op bovenmenselijke wijze heb ik met mijn zuster geworsteld, ook heb ik overmocht” (de overhand gekregen, vgl. 32 : 28). Wie en wat brengt Rachel ter sprake? Eerst God die hoort en (haar) recht verschaft – wil de naam van Jacobs God – HERE – háár niet over de lippen? Dan haar tweederangs-positie t.o.v. Lea als het om kinderen baren gaat. Zij spreekt van 'overwinning' in een uitputtingslag – ja, maar nog steeds is zij zelf onvruchtbaar. Gods voornemen kost haar hete tranen...

Dan blijkt ook Lea onvruchtbaar. Ook Lea grijpt naar hetzelfde materiaal als Rachel: zij geeft haar slavin Zilpa aan Jacob tot vrouw. Ook nu zegt God niet: dat mag niet. Integendeel – Zilpa baart óók twee zonen (die rechtens gelden als zonen van Lea). Hoor Lea's commentaar: bij *Gad*: „het geluk is gekomen”. Bij *Aser*: „Ik gelukkige! voorzeker zullen de jongedochters mij prijzen!”. Ze kan haar geluk niet op... 't is als een zaligspreking uit eigen en anderer mond. Maar hoe zal zij beseft hebben dat er méér op het spel staat dan háár geluk: het geluk van de wereld?

Werken liefdesappelen echt?

Intussen zijn nu zowel Lea als Rachel zélf onvruchtbaar! Het thema is duidelijk. En wat Ruben van het veld meebrengt, heeft daar alles mee te maken: liefdesappelen – de alruin, vanouds gezien als een middel dat de liefdesdrift prikkelt. Of het werkt? Wie zal 't zeggen. Maar in dit – bijzondere – geval doet dat niet ter zake: hier is Gods hand in het spel. Uit de onderhandeling tussen Rachel en Lea spreekt eigenlijk alleen maar verdriet, pijn, gekwetst zijn – en is 't een wonder? In elk geval gaat Jacob accoord – en opnieuw blijkt Lea vruchtbaar – Rachel niet. Zij baart een vijfde, straks een zesde zoon – het aantal wordt expres genoemd. Hoor haar

commentaar bij *Issaschar*: „God (!) heeft mij mijn loon gegeven, omdat ik mijn slavin aan mijn man heb gegeven”. En je denkt: krijgt Rachel dan géén loon? Bij *Zebulon*: „God heeft mij een schoon geschenk gegeven, ditmaal zal mijn man bij mij wonen (zijn domein bij mij kiezen) omdat ik hem zes zonen heb gebaard”. Opnieuw is God in geding, maar ook haar tweederangs-positie. Hoe viel ook toen Gods hand in de geschiedenis aan te wijzen? Tenslotte bevat Lea nog van een dochter, *Dina*; is de naam een tegenhanger van Dan? Een uitleg wordt bij de dochter niet gegeven.

De genesis van Israël in de Openbaring

Terwijl Lea dus nóg twee zonen en een dochter krijgt, is Rachel nog steeds onvruchtbaar... Wordt zij nu definitief de dupe van Gods keuze-maatstaf? Bij de eerste ontmoeting stonden Jacob de tranen in de ogen (29 : 11) toen hij Rachel zag – wordt zij nu gestraft omdat Jacobs hart naar háár uitging? Hoor: „toen gedacht God Rachel, en God (ver)hoorde haar; Hij opende haar schoot, en zij werd zwanger en baarde een zoon”. En hoor nu Rachels hart spreken bij *Jozef*: „God heeft mijn smaad (!) weggenomen – moge de HERE (!) mij er nog een andere zoon bijvoegen” –

Inhoud

- 118 Ds E. R. Postma,
Israëls genesis (Gen. 29 : 31-
30 : 24)
- 118 Drs A. van der Dussen,
Geleerde eenvoud (2)
- 119 Ds J. Kranenburg
Pastorale Notities
- 120 H. Brouwer,
Christelijke Vrijheid
- 122 In memoriam Francina
de Geus-Bikker
- 122 Prof. dr D. Holwerda,
Een nieuwe categorie in
1 Tim. 3, 11?

dat laatste ligt in de naam 'Jozef' opgesloten. Zo komt zij op één lijn met Sara, Rebecca, Hanna, Elisabeth (vgl. Ps. 113 : 9): wij zien (nu) Gods hand in die geschiedenis. Maar wat een pijn, moeite, verdriet, verwarring in die kraamkamer van Israël: het begin van Israëls ontstaan stond al in het teken van lijden.

De twaalf namen (nu zijn het er nog elf) van Jacobs zonen leerden we op school – de entourage bleef ons verborgen. Teveel „chronique scandaleuse?” Eén uitlegger meent dat Jacob wel het gevoel moet hebben gekregen, dat zijn huisgezin op een stoterij ging lijken” en noemt Jacob Lea's gigolo (resp. bij vs. 9 en 16). Maar wat weten wij van de toenmalige zeden? Hoe dan ook, als wij met Johannes de namen van de twaalf stammen op Jeruzalems muren zien staan, dan is dat niet omdat er over hen en hun geboorte (genesis) zo veel te roemen valt. De namen op de poorten spreken boekdelen, Te roemen valt er over Góds bouwwerk, het nieuwe Jeruzalem: de bruid, de vrouw des Lams (Op. 21 : 9 vv.) – ook dát spreekt boekdelen!

GELEERDE EENVOUD (2)

Prof. dr. H. J. Jager als theoloog

Gedurende de tijd dat Jager predikant was in Voorthuizen (1932-1948), kreeg hij in zijn pastoraat te maken met de weinig vreugdevolle geloofsbeleving die nog steeds op de Veluwe voorkomt. Hij ontmoette veel mensen die erover tobden, of zij wel een kind van God waren. Op de voorgrond van hun geloofsleven stond de sombere gedachte, dat de Here van eeuwigheid af aan besloten had mensen te verwerpen. En wie zou van zichzelf durven zeggen: tot die categorie behoor ik niet? Alleen diegenen, die duidelijk waarneembaar het kenmerk zouden vertonen dat zij door God niet verworpen, maar uitverkoren waren. Zo kwamen die bekommerde christenen ertoe, zich rusteloos te verdiepen in hun eigen geloofsleven en te speuren naar tekenen die erop konden wijzen dat zij in Gods gunst stonden. Bij die tekenen dachten zij aan bepaalde ervaringen, waarvan beproefde christenen wisten te getuigen. Je moest in je hart iets gewaar worden van een echt diepe bekering; je moest het onweerstaanbare gevoel krijgen: ik ben wedergeboren! Daarbij gingen zij heel kritisch te werk; zij wisten maar al te goed, dat de wens de vader van de gedachte is. Je kunt wel denken dat je wedergeboren bent, maar is het ook echt zo? En wat die ervaring van bekering betreft: weet u zeker dat u zichzelf niets op de mouw spelt? Ook in uw vroomheid kunt u immers een doortrapt slecht mens zijn? Zo groeven de mensen maar in de modder van hun weifelmoedig hart, op zoek naar werkelijke wedergeboorte, waar geloof, echte bekering. En zolang zij er niet volstrekt zeker van waren dat zij die gevonden hadden, peinsden zij er niet over de hand uit te strekken naar het brood en de beker die bij het avondmaal namens de Here Jezus uitgereikt werd aan de gelovigen. Want werd er niet door Paulus voor gewaarschuwd zichzelf een oordeel te eten en te drinken?

Kuyper

Toen Jager in diezelfde tijd een proefschrift ging schrijven, koos hij deze problematiek tot onderwerp. Zijn liefdevolle ijver om die bekommerde gemeentelieden toch tot de blijde zekerheid te brengen, dat God zijn Zoon ook voor hen gegeven had, deed hem besluiten een eerder gekozen onderwerp dat veel minder tot hem sprak, aan de kant te zetten. Toen al beoefende hij zijn wetenschappelijk werk ten dienste van de 'eenvoudige' gelovigen! Daarbij merkte hij, dat de toen gangbare gereformeerde theologie hem niet veel eerder hielp. Zijn leermeesters waren over het algemeen leerlingen van Abraham Kuyper, wiens dogmatische stellingname niet tot een principiële afwijzing van al dat sombere zelfonderzoek dwong. Want ook Kuyper ging ervan uit, dat men in zijn hart bepaalde geloofskennmerken moet kunnen aantreffen om er zeker van te kunnen zijn dat men een kind van God is. Hij zag de wedergeboorte als een beginsel van nieuw leven, dat de Here om zo te zeggen inplant in de ziel. Alleen waar dat nieuwe leven gekonstateerd kan worden, kan men ertoe konkluderen dat men inderdaad door God uitverkoren is. Vandaar de bekende formule, dat men moet *veronderstellen* dat een kind van gelovige ouders wedergeboren is, totdat het tegendeel *blijkt*. Zoals bekend, meenden velen in die dagen dat men zulke kinderen moest dopen op grond van deze veronderstelling. Daar zat een

groot optimisme achter: ga er maar vanuit dat het nieuwe leven inderdaad in dit hart is ingeplant! De sombere christenen met wie Jager te maken had, waren veel pessimistischer: ga er maar niet vanuit dat je een kind van God bent! Maar Jager doorzag, dat dit optimisme en dit pessimisme dezelfde wortel hadden, nl. de overtuiging dat men uit de gesteldheid van het hart moet opmaken of men een kind van God is. Hij kwam dan ook tot de konklusie, dat die diep-ernstige onzekerheid die mensen van de blijheid in Christus berooft, nooit overwonnen kon worden zolang men op de basis van de wedergeboortetheologie van Kuyper bleef staan. In het werk van A. Janse (1890-1960) vond hij een veel begaanbaarder weg geweest om aan het moeras van de twijfel te ontkomen.

Het verbond

Van Janse heeft Jager geleerd om zijn uitgangspunt te nemen in het verbond dat God met zijn volk sluit. Van daaruit kan het tot de zekerheid komen dat men een kind van God is, ongeacht datgene wat men uit de modder van het eigen, zondige hart opgraft. Karakteristiek voor zijn proefschrift is, dat hij door vanuit het verbond te denken in het licht stelt, hoe Paulus vrede met God verkondigt op grond van de rechtvaardiging uit het geloof (Rom. 5 : 1). Zijn betoog komt, kort samengevat, hier op neer. Hoe kan een mens, die bij zichzelf niets dan zonde waarneemt, de

vrees te boven komen dat God hem zal verdoemen? Door radikaal af te zien van zichzelf en zich vast te klampen aan de belofte, dat God goddelozen rechtvaardigen, d.w.z. vrijspreken wil (Rom. 4 : 5). Het is niet nodig om in zijn hart wanhopig te speuren naar levenstekenen die erop zouden wijzen dat God genadig is; men mag zichzelf als een volstrekt hopeloos geval aan God aanbieden, in het vertrouwen dat de Here om Christus' wil het oordeel juist van zulke mensen wil afwenden.

Maar wat gebeurt er nu precies als God een mens rechtvaardigt, vrijsprekt van straf? Sommigen zeggen: dan doet God alsóf die mens rechtvaardig is. Anderen hebben in het spoor van de Rooms Katholieke kerk gezegd: eerst maakt God een mens rechtvaardig en vervolgens spreekt Hij hem vanwege die rechtvaardigheid vrij. Geen van beide antwoorden konden Jager bevredigen. De eerste opvatting (God doet bij de rechtvaardiging alleen maar alsóf een zondaar rechtvaardig is) lijkt voedsel te geven aan de gedachte, dat het er dus niet op aan komt hoe men leeft: God neemt de zonde toch niet serieus! Zo zou deze leer inderdaad zorgeloze en goddeloze mensen kweken! (Catechismus zondag 24) De tweede opvatting (God maakt mensen rechtvaardig en beschouwt ze daarom als rechtvaardig) is niet alleen in strijd met wat Paulus schrijft (God spreekt geen rechtvaardigen, maar goddelozen vrij), maar zet mensen ook weer op het verkeerde been van het zelfonderzoek (alleen als ik bij mezelf rechtvaardigheid aantref mag ik konkluderen, dat ik in Gods gunst sta). Jager nu ziet een mogelijkheid om toch een antwoord te geven op de vraag, wat God nu precies doet als Hij een mens om Christus' wil vrijsprekt van het oordeel, Hij zegt: de Here plaatst een mens daarmee in de *verbondsrelatie* tot Zichzelf. Zijn rechtvaardiging is geen boekhoudkundige handeling, als haalde Hij eenvoudigweg een streep door onze schuld. Nee, wie door God gerechtvaardigd wordt, komt daarvoor in de goede relatie tot Hem te staan. Bijbels gezien betekent dat, dat God zijn genadeverbond met hem aangaat en hem dus zijn genadige redding aanbiedt. Er vindt dus bij de rechtvaardiging wel degelijk een konkrete verandering plaats: van vijand wordt de zondaar een vriend van de Here! Maar dan mag je ook zeggen, dat je *rechtvaardig* bent. Want – zo heeft Jager van Janse geleerd – rechtvaardig zijn betekent niet dat je zonder zonde bent. Volgens het OT zijn diegenen rechtvaardig, die de HERE vrezen, het van zijn genade verwachten, zijn afkeer van de zonde serieus nemen. Kortom: rechtvaardig ben je, als je trouw bent aan Gods verbond door gelovig met de HERE om te gaan. Een mens, die om Christus' wil wordt vrijgesproken van de zonde, heeft niets anders te doen dan gelovig de hand aan te pakken die God hem reikt. En op het mo-

ment dat hij dat doet, is hij rechtvaardig. Zo kan Jager – in het spoor van J.G. Woelderink – spreken van een 'subjectieve' gerechtigheid: een mens heeft iets aan te bieden aan God, nl. zijn gelovig ingaan op het verbond. Dat wordt door de Here inderdaad gewaardeerd als gerechtigheid. Zo leest Jager Rom. 4 : 5, waar van Abraham staat dat zijn geloof gerekend wordt tot gerechtigheid: de HERE heeft Abrahams gelovige verbondstrouw gezien en in rekening gebracht als gerechtigheid. Op dezelfde wijze mogen wij, zondige mensen, erop vertrouwen dat God in rekening zal brengen dat wij uit het verbond willen leven. Wij hoeven geen tekenen van wedergeboorte in ons hart aan te treffen om er zeker van te kunnen zijn dat wij Gods kinderen zijn; wij hoeven slechts de relatie tot de genadige God te onderhouden waarin wij door de rechtvaardiging worden geplaatst. Daarop mogen wij God wijzen in het oordeel; dat is onze rechtvaardigheid!

Winstpunten

Het is niet moeilijk om een aantal winstpunten op te noemen die Jager behaalt, door Gods rechtvaardiging te plaatsen in het kader van het verbond. Allereerst wordt zo bereikt, dat de vrij-spraak om Christus' wil om zo te zeggen vlees en bloed krijgt. Menig christen kan er zich maar weinig bij voorstellen; het kan iets abstrakts krijgen, die verkondiging dat God zijn oordeel niet op ons maar op Christus laat neerkomen. De rijkdom ervan gaat oplichten voor wie zich realiseert, dat er een heel *positieve* relatie tot God mee beoogd is. De rechtvaardiging ruimt niet slechts obstakels tussen God en ons uit de weg, maar luidt een uiterst persoonlijke verhouding tot de Allerhoogste in! Wie door een rechter wordt vrijgesproken van schuld, heeft na het proces met de man in kwestie niets meer te maken. Bij de Here is het anders: in plaats van ons te veroordelen sluit Hij vriendschap met ons! Hij is niet tegen ons, maar voor ons (Rom. 8 : 31).

In de tweede plaats wordt zo duidelijk, dat de leer van de rechtvaardiging inderdaad geen zorgeloze en goddeloze mensen kweekt. Immers, als het gevolg van de rechtvaardiging is dat wij in het verbond met God leven, dan is het volstrekt onbestaanbaar dat wij gewoon doorgaan met zondigen! De rechtvaardiging staat niet op zichzelf, als moest daarna, in een tweede fase van de verlossing, gewerkt worden aan onze heiliging. Nee, de rechtvaardiging vloeit als het ware vanzelf in de heiliging over: wie zich tot vriend van God heeft laten verzoenen: zal toch niets liever doen dan de Here behagen in heel zijn leven? Omdat de rechtvaardiging resulteert in de verbondrelatie met God, is zij ondenkbaar zonder een konkreet leven uit het verbond. God bedoelt met de rechtvaardiging juist, dat die relatie gaat

funktioneren. Vandaar dat ik het vorige artikel kon afsluiten met de bewering, dat Jager vanuit zijn inzet bij de rechtvaardiging, wel uit moest komen bij een zwaar accent op de goede werken. Jager was daarin oer-gereformeerd: niemand minder dan Calvijn heeft de krasse uitdrukking gedaan, dat wie rechtvaardiging en heiliging van elkaar scheidt, Christus zelf in stukken scheurt! In de derde plaats doorbreekt Jager de vruchteloze pogingen, om zekerheid te verkrijgen op grond van datgene wat men in zijn hart aan nieuw leven aantreft. De bekommerde christenen met wie hij zoveel te maken had, koppelden de rechtvaardiging aan de verkiezing van eeuwigheid. Daardoor durfden zij niet te geloven dat de vrij-spraak ook voor hen bestemd was, zolang zij bij zichzelf niet met zekerheid de kenmerken van hun verkiezing waarnamen. Door op zijn beurt de recht-

vaardiging op het verbond te betrekken, bereikt Jager dat hij de gemeente kan aanspreken op de belofte van vrij-spraak voor zondaren. Men moet niet wroeten in zichzelf, maar zich vastgrijpen aan de evangelieboodschap, dat God met ons om wil gaan op basis van zijn vergeving. Wij zullen nooit kunnen geloven dat wij gerechtvaardigd worden, om datgene wat wij aan veranderingen in ons hart zien plaatsvinden. We zullen pas vrijmoedigheid hebben om aan te nemen dat God voor ons is en niet tegen ons, wanneer wij geloven dat Hij in het kader van het verbond in diepe ernst tot ons spreekt.

Vragen

Toch zouden wij Jager onrecht doen, wanneer wij ervan uit zouden gaan dat hij het laatste woord over rechtvaardiging en verbond gesproken heeft. Daarvoor heeft hij ons tezeer gewaarschuwd

J. Kranenburg, Rolde

Pastorale Notities

Over slecht weer

Over het weer heb ik het in dit hoekje al eens eerder gehad, maar toen ik u vertelde dat ik in mijn jeugd het weer nooit slecht mocht noemen was ik heus van mening dat ik u iets uit het verleden doorgaf dat je nu niet meer tegenkomt. Daarin heb ik mij vergist. In Trouw stond onlangs een gesprek met de hoofdredacteuren van het Reformatorisch Dagblad en het Nederlands Dagblad. Daarin verklaarde de heer Janse van het RD dat in zijn krant het weer nooit slecht genoemd wordt omdat je je daarmee een oordeel aanmatigt over iets dat van de Here komt. Ik heb de indruk dat ze bij het ND wat ruimdenkender zijn. Dat hoort ook zo. Verschil moet er zijn, nietwaar? Maar de heer Janse van het RD moet letterlijk gezegd hebben: „Als het KNMI regen voorspelt kunnen wij daar

natuurlijk geen zonneshijn van maken, maar het weer slecht noemen, dat zullen wij niet. Nu is de heer Janse natuurlijk aan mij geen verantwoordelijkheid schuldig, maar er zijn een paar vragen, die mij op de lippen branden. Al is het weer van dien aard – u hoort hoe zorgvuldig ik mijn woorden kies – dat zelfs je hond niet even naar buiten te branden is, dan nog spreekt het RD niet van slecht weer. Maar stel nu eens: er komt zo'n dag waar we nu al weken naar uitkijken; de zon schijnt, je kunt zonder jas buiten en alles bloeit. Zo'n dag als het geweest moet zijn toen de dichter Prins op die woorden kwam: De bruijom is de lentezon en Holland is de bruid. Mag ik dan, diep ademhalend, met een kneepje in d'r arm tot mijn vrouw zeggen: „Wat een prachtig weer”? Mag dat wel? Maar dan vermeet ik mij natuurlijk ook een

oordeel uit te spreken over wat van de Here komt. Een gunstig oordeel weliswaar, maar dat lijkt mij even erg.

Een tweede vraag. Achter de woorden van de heer Janse zit natuurlijk de overtuiging dat het weer rechtstreeks van de Here komt en dat mensen daar nooit met hun vingers aan gezeten hebben.

Maar staat dat wel zo vast?

Door de wijze waarop wij met het milieu omgaan schijnt de zeespiegel aan het stijgen te zijn en zal dat allerlei gevolgen hebben voor ons klimaat. Onze spuitbussen schijnen ook veranderingen te bewerken in de ruimte, waarvan wij de gevolgen nog niet kunnen overzien en in de Oeral, liet ik mij vertellen, schieten ze in verband met het weer al op wolken. Al met al is er best reden om zo eens tegen elkaar te zeggen: wie zou er nou weer met z'n vingers aan het weer gezeten hebben? De dag nadert dat ook het RD vrijmoedig zegt dat het af en toe slecht weer is en dat dat niet allemaal rechtstreeks van de Here komt, al gaat het niet buiten Hem om.

voor het klakkeloos lopen aan de hand van de theologen. Daarom is het in zijn geest, als wij nu ook Jagers beschouwen zelf kritisch beoordelen. Ik zou vooral op één punt vragen willen stellen. Dat betreft zijn opvatting, dat God bij de rechtvaardiging in rekening wil brengen dat mensen zich trouw aan zijn verbond houden. Is dat een goede uitleg van Romeinen 4: 5? Volgens Jager heeft de Here Abraham rechtvaardig verklaard, omdat deze ook werkelijk een rechtvaardige was doordat hij God vertrouwen gaf. Maar bedoelt Paulus dat echt te zeggen? Betekent niet die bijstelling in Rom. 4: 5 „(Hem) die de goddeloze rechtvaardigt”, dat God zelfs met hen die zijn verbond *verbroken* hebben om Christus’ wil nog tot zijn vrienden wil rekenen? En is Abrahams geloof niet daarom aan ons ten voorbeeld gesteld, omdat hij zich als *onbesnedene*, dat wil zeggen als de eerste de beste Filistijn, tot vriend van God heeft laten maken? (zie vers 10; vgl. ook Jozua 24: 2) Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat Jager, door te spreken van ‘subjectieve gerechtigheid’, wat te optimistisch denkt over de rol die onze verbondsvroomheid in Gods beoordeling van ons leven speelt. Over het algemeen is dat naar mijn oordeel een zwakke plek in het ‘verbondsmatig denken’ dat mensen als Janse met zoveel verve en liefde als een sleutel tot de bijbel hebben aangeboden. Hoe licht komt daar toch niet een zekere bedaardheid in naar voren: ik leef ootmoedig naar Gods verbond; nu zal mij ook de te verwachten zegen ten deel vallen. De keerzijde van dat wel heel kalme vertrouwen is het harde oordeel over hen die niet naar het verbond leven: zij halen de welverdiende vloek over zich heen. Zit het leven met God nu werkelijk zo overzichtelijk in elkaar? Wordt in het O.T. al niet de rust, die van deze verbondsbeschouwing kan uitgaan, verstoord door de verwondering over de *vreemde* wegen die God met de mensen gaat? (zie bv Prediker 7: 15, 16). En sluit daarbij niet aan de voor elk weldenkend mens verbijsterende verkondiging van Paulus, dat God met goddeloze verbrekers van het verbond zijn verbond sluit?! Wat bij de Reformatie door Luther is herondekt en in onze eeuw door een man als Barth indrukwekkend naar voren is gebracht, is dat de Here zo’n *vreemde* vrijspraak toepast. God spreekt geen rechtvaardigen vrij, zelfs geen ‘subjectief rechtvaardige’, ootmoedige gereformeerden, maar goddelozen, mensen die schrikken van hun eigen ontrouw en klein-geloof.

Genade

Het laatste woord dat Jager ons heeft nagelaten is de tekst boven het bericht van zijn overlijden: „Mijn genade is u genoeg”. (II Cor. 12: 9) Prof. van der Leun heeft daar in Opbouw van 5 februari j.l. ontroerend over geschreven.

Ik wil besluiten met een citaat uit Jagers dissertatie, waaruit moge blijken hoe dit bijbelwoord ook in zijn theologische arbeid centraal heeft gestaan. „De verhouding tussen God en Zijn volk is niet die van opdrachtgever en loonarbeider. (...) Ze is een genadeverhouding. (...) Wanneer tussen de belof-

te en haar vervulling de voorwaarde van wetsonderhouding wordt ingeschoven, dan vervalt de belofte onherroepelijk, en met de belofte ook het geloof. (...) De belofte vindt haar grond alleen in Gods gunst, in Zijn onverdiende goedertierenheid.” (*Rechtvaardiging en zekerheid des geloofs*, 107, 122, 125).

H. Brouwer, Amsterdam

Christelijke Vrijheid

Aan de L. V. te Enschede is indertijd door de kerk van Amsterdam-C een uitspraak gevraagd betreffende het diakenambt. Het roepen van een zuster daartoe is daarin genoemd een zaak van „Christelijke vrijheid”.

Bij de bespreking van het voorstel maakte een broeder-afgevaardigde vragende de opmerking dat die Christelijke vrijheid het cruciale punt was, maar hoe dan?

Inderdaad. „Christelijke vrijheid”. We zeggen het zo gemakkelijk. Als iets vanzelfsprekends. De vraag van die broeder kwam toentertijd bij mij over als – voor hemzelf – eigenlijk een retorische vraag. Ten onrechte, zoals ik dezer dagen van hem vernam: hij wachtte nog op een antwoord.

Actualiteit

De term „Christelijke vrijheid” in het Amsterdamse voorstel verdient thans een meer algemene bespreking, nu in onze kerken de discussie over zusters als ambtsdragers opnieuw actueel is. Daarbij wil ik op het gebruik van deze term in de context van dit voorstel graag afzonderlijk kort ingaan.

Tenslotte wil ik ervoor pleiten, om bij verwijzing naar ons art. 34 Akkoord Kerkelijk Samenleven (A.K.S.) in dezen, dit toch vooral correct te doen.

Schriftgegevens

1. Een belangrijke tekst voor ons onderwerp is Gal. 5: 1: „Opdat wij waarlijk vrij zouden zijn, heeft Christus ons vrijgemaakt. Houdt dus stand en laat u niet weder een slavenjuk opleggen”. De tekst verwijst direct terug naar het slot van Gal. 4: Hagar, de slavin en Sara, de vrije. Hagar wordt verbonden met de Sinaï en staat op één lijn met het „tegenwoordige” Jeruzalem, met zijn kinderen in slavernij. Maar – aldus Paulus – onze moeder is het vrije hemelse Jeruzalem; wij zijn kinderen van de belofte, kinderen „van de vrije”. Laat u nu niet wéér een slavenjuk opleggen (wetticisme), maar „wandelt door de Geest” (5: 16).

2. Johannes 8. Tegenover de pretentie van de Joden: „Wij zijn Abrahams nageslacht en zijn nooit iemands slaven geweest” (vs. 33), stelt Jezus dat ze in feite slaven der zonde zijn. „Wanneer dan de Zoon u vrijgemaakt heeft, zult gij werkelijk vrij zijn” (vers 36).

Vrijheid dus, maar door de Zoon en aan Hem verbonden.

3. 1 Petrus 2: 15-17: „Want zó is het de wil van God, dat gij door goed te doen de mond snoert aan de onwetendheid van de onverstandige mensen, als vrijen en niet als mannen, die de vrijheid misbruiken tot dekmantel voor hun kwaadwilligheid, maar als dienaren Gods. Eert allen, hebt de broederschap lief, vreest God, eert de keizer”. Als vrijen dus de vrijheid gebruiken, maar dan wel als dienaren van God.

4. Romeinen 8: 1-17. De wet van de Geest tegenover de wet der zonde, wandelen naar de Geest tegenover wandelen naar het vlees, de gezindheid van de Geest tegenover de gezindheid van het vlees.

Karakteristiek dus voor de Christelijke vrijheid, te vinden bij, en te zoeken door hen, „die naar de Geest zijn”: zij „hebben de gezindheid van de Geest...: leven en vrede” (vers 5 en 6).

Eenvoudige voorstelling

Voor mijzelf maak ik vaak gebruik van een simpele omschrijving, waarmee natuurlijk niet alles is gezegd. Op ons hele levensterrein, niet alleen kerkelijk en geestelijk, maar ook in wat we tegenkomen in ons dagelijks leven is ethisch te onderscheiden als volgt:

- wat Gods Woord ons verbiedt,
- wat Gods Woord ons gebiedt,
- het overige daartussen in: dat wat in de Schrift van Godswege ons niet is verboden en ook niet is geboden, of anders gezegd: datgene waarover de Schrift ons niets duidelijk voorschrijft. Dit is dan het „terrein”, waar God ons, in onze tijd en situatie, Christelijke vrijheid geeft. Je kunt dan samenvattend formuleren, dat voor alles op dat terrein geldt:
 - het mag wel, maar het moet niet,
 - en ook: het is niet geboden, maar het is wel geoorloofd.

Een beslissende keuze zal dan vaak afhangen van omstandigheden, of ook van „omstanders”.

Ontrekt zich dan die keuze feitelijk aan het beslag van Gods Woord? Volstrekt niet. Christelijke vrijheid is iets totaal anders dan de zogenaamde vrijheid van de autonome mens. Naar een woord van Kuiper is er zelfs geen duimbreed op heel ons levenserf waarvan Christus niet zegt: dat is Mijn.

De vrijheid van de autonome mens maakt hem tot slaaf van de zonde en voert hem naar verderf en dood. De Christelijke vrijheid is vrijheid in gebondenheid aan Christus: de door Christus vrijgemaakte mens laat zich leiden door Zijn Woord en Zijn Heilige Geest, het is een vrijheid die gedijt in een leven met Hem.

Onze Christelijke vrijheid vindt een beeld in de vis in het water. Buiten het water sterft de vis; het water is voor hem levensvoorwaarde „levend water”, om zo te zeggen, en het geeft een „natuurlijke” vrijheid.

Christelijke vrijheid is vrijheid, beheerst door de liefde tot onze Heer, bepaald door de gezindheid van de Geest.

Ja maar

Eenvoud is kenmerk van het ware, maar het ware is niet altijd éénvoudig.

Want binnen een gemeenschap, die erkent dat bij voorbeeld een nieuwe ontwikkeling behoort tot terrein c, de Christelijke vrijheid, zal toch de ene misschien zeggen: „ja, het mag, we doen het dus”, en de ander: „maar het hoeft niet en ik ben er tegen”. Wie krijgt dan gelijk? Maar heeft hij ook gelijk? Ik denk, dat ons onderwerp nog gecompliceerder is. Want de „grenslijnen” tussen c „in het midden” en a en b aan weerskanten daarvan zijn niet altijd voor aller ogen scherp aangegeven. Van die grenslijnen zal onderkend worden, dat ze verschillend liggen – en ook kunnen liggen – in de opeenvolgende tijdperken, of ook bij de onderscheidene volken en culturen, en zelfs binnen kleine geloofsgemeenschappen tot binnen onze gezinnen toe. De grenslijnen zijn eigenlijk grensgebieden, zal iemand opmerken.

Van twee mensen, of ook van twee kerken of andere gemeenschappen, die allebei heel dicht leven bij de Here en Zijn woord, zal de ene van oordeel zijn dat een concreet voorstel behoort tot onze Christelijke vrijheid en de andere, dat uitvoering daarvan is verboden. Om welke reden dan ook. Misschien zal een derde kunnen oordelen, dat beiden gelijk hebben: ook al is het voorstel inderdaad een zaak van Christelijke vrijheid, dan nog kunnen er omstandigheden zijn, die uitvoering verbieden of althans minstens doen opschorten. Juist vanwege die Christelijke vrijheid: iets wat mag, is nog geen uitdrukkelijk gebod van de Heer.

Van die twee kerken zal de ene wellicht het voorstel uitvoeren, maar de andere zal dat niet mogen doen, beide in hun Christelijke vrijheid. En naar een bekend woord zullen die twee kerken daarbij „geduld met elkaar hebben” en in liefde tot de broederschap van elkaar aannemen, dat de Here hen beide een verschillende weg kan gunnen. En van die twee mensen in één gemeenschap zal de ene de ander geen aanstoot geven en de andere die ene evenmin. Zij kunnen ook samen de tijd van God verwachten, waarin Hij hen de weg duidelijk zal maken. Samen in actieve verwachting.

En voor allen geldt Paulus' waarschuwing in Rom. 14 : 23: Al wat niet uit geloof is, is zonde. Dat vergt biddend zelfonderzoek (naar Psalm 139): is misschien niet bij de ander, maar mogelijk bij mijzelf „een heilloze weg”?

Wellicht liggen dan in de praktijk de problemen, die met deze verschillen meekomen wel eenvoudiger dan we „uit onszelf” vermoeden. Als we dit alles nu eens vergelijken met Rom. 14. Ik geef een bloemlezing uit de eerste 12 verzen:

De een gelooft, dat hij alles eten mag, maar de zwakke eet plantaardig voedsel. Wie wél eet, minachte hem niet, die niet eet, en wie niet eet, oordele hem niet, die wél eet, want God heeft hem aanvaard. Deze stelt de ene dag boven de andere, gene stelt ze alle gelijk. Wie aan een bepaalde dag hecht, doet het om de Here, want hij dankt God; en wie niet eet, laat het na om de Here en ook hij dankt God. Want niemand leeft voor zichzelf, wij zijn des Heren. Zo zal een ieder voor zichzelf rekenschap geven aan God. Als God dan „beiden” aanvaardt, zullen zij elkaar dan niet aanvaarden?

Onze zuster-ambtsdrager

Ik citeer de toespitsing van het Amsterdamse voorstel aan de L.V. Enschede.

„Zij (bedoeld waren de N.G. Kerken, in L.V. bijeen) zijn van oordeel dat alleen in de plaatselijke situatie is te overwegen of ook een zuster der gemeente van Godswege geroepen kan zijn tot het ambt van diaken; zij spreken daarom uit dat het een zaak van Christelijke vrijheid is, als een plaatselijke kerk onder biddend opzien tot de Heer een zuster tot het diakenambt roept”. (Akta, blz. 125). Zoals bekend heeft de L.V. deze „uitspraak” toen niet kunnen honoreren en besloot zij tot nadere studie. Het „oordeel” dat hier voorgesteld werd, houdt in dat niet regionaal of landelijk maar uitsluitend plaatselijk overwogen kan worden, of broeder X of zuster Y van Godswege tot het ambt geroepen kan zijn: heeft hij of zij het geloof, de gaven, de mogelijkheden daarvoor?

De „uitspraak” in het voorstel maakte kenbaar dat het voor Amsterdam-C duidelijk was, dat deze roeping van zusters onder de Christelijke vrijheid valt:

KOLOFON

Redactie

Drs H. Algra
T. Hoekstra
Drs H. de Jong
Drs P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds K. Muller
Ds E. R. Postma
M. J. F. van der Wal

Adres van de redactie:

Ds K. Muller, Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen. Tel. 05130-20476.

Kerknieuws/Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal, Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist. Tel. 03404-61525.

Abonnementen en ledenadministratie:

Postbus 84, 3956 ZS Leersum. Tel.
03434-54288. Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging:

Aanmelding door overschrijving van min.
f25,- contributie.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementsprijs:

(bij vooruitbetaling):
f52,- per jaar of f28,- per half jaar. Voor
studenten f42,- per jaar. Buitenland f74,-
per jaar of f99,- per luchtpost.

Advertentieprijs:

50 ct. per mm. Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist. Tel. 03404-22452. Post-
bus 244, 3700 AE Zeist.

niet van God geboden noch verboden. De kerk van Amsterdam vroeg om dit ook landelijk uit te spreken. Het is óók een landelijke zaak. Zaak van Christelijke vrijheid: vrijheid in gebondenheid aan Christus. Vandaar de zinsnede „onder biddend opzien tot de Heer”. Dit maakt als complementair vereiste een wezenlijk deel uit bij een plaatselijke procedure. Wij vragen de Here, of Hij inderdaad broeder X of zuster Y tot het ambt wil roepen. Of Hij ons daarvoor als 't ware het groene licht wil geven. Ambtsdragers zullen plaatselijk „wettig van Gods gemeente en mitsdien van God zelf tot deze heilige dienst be-roepen zijn”, zegt ons bevestigingsformulier terecht.

Tenslotte art. 34 A.K.S.

Er is wel gezegd (ook ter L.V. Enschede), dat de Christelijke vrijheid waar Amsterdam van sprak, helemaal niet kón; het zou een kwalijk misbruik zijn van de woorden uit art. 34: „om redenen die het welzijn van de gemeente betreffen”. Een mooi woord voor vermeende plaatselijke vrijheid. Te-

genover de competentie van de landelijke gemeenschap.

De klacht was reeds feitelijk misplaatst; de kerk van Amsterdam had zelfs op velerlei wijze de zusterkerken geraadpleegd. En de Christelijke vrijheid heeft niet alleen een diepe betekenis voor haarzelf, maar evenzo voor de meerdere vergaderingen. Ook de kerk van Amsterdam-C zal beslissingen van deze vergaderingen als zodanig accepteren. Zoals afgesproken in het Akkoord, art. 34.

Maar binnen die Christelijke vrijheid is er tegelijk een Christelijke verantwoordelijkheid. En de verantwoordelijkheid voor God en de kerken is van een L.V. een geheel andere als die van een plaatselijke kerkeraad.

Overigens spreekt art. 34 helemaal niet over besluiten van een kerkeraad, maar alleen over besluiten van regionale en landelijke vergaderingen en over wat de afzonderlijke kerken met zulke besluiten zullen doen.

D. Holwerda, Zuidhorn

Een nieuwe categorie in 1 Tim. 3, 11?

In zijn boekje *'Adam eerst...'* (Amsterdam 1988) blz. 84 vgl. tracht ds A. J. Moggré aannemelijk te maken, dat in 1 Tim. 3, 11 het door Paulus gebruikte 'evenzo' een aanwijzing is, dat de apostel hier naar een andere categorie overgaat; dat dus de vrouwen die hier worden genoemd niet meer tot de categorie 'diakenen' behoren, zoals ondergetekende had betoogd (1) „Diaken zijn deze zusters dus niet geweest, want van die groep worden zij onderscheiden en afgegrensd” (blz. 85).

Deze gedachte heeft mij zeer verbaasd. En niet minder de bewijsvoering. Laat ik met dat tweede punt mogen beginnen.

In 1 Tim. 3 komen eerst aan de orde de vereisten voor de categorie 'ouderlingen' (vv. 2-7), daarna die voor de categorie 'diakenen' (vv. 8-13). Binnen deze tweede categorie onderscheidt Paulus naar mijn opvatting twee sub-categorieën, t.w. 'mannen' en 'vrouwen'.

Dat het in v. 11 over een sub-categorie gaat, leidde ik af uit het feit, dat v. 11 *midden in* de pericope over de diakenen staat. Ds M.

gaat aan dit argument en de daarbij door mij uit Dt. 15, 12-18 aangevoerde parallel voorbij.

Deze interpretatie zou nu volgens ds M. weersproken worden door het hier gebruikte 'evenzo'. „In de hele eerste brief aan Timotheüs komt het bijwoord 'evenzo' om de overgang naar een deelgroep van een tevoren genoemd geheel aan te geven, niet voor” (blz. 85).

„Maar Titus 2 dan?” vraagt men toch aanstonds. Daar onderscheidt Paulus, evenals hier, twee categorieën, en wel 'oude mensen' en 'jonge mensen'. Maar anders dan hier worden daar beide categorieën onderverdeeld in twee sub-categorieën, nl., evenals – naar mijn mening – hier, in 'mannen' en 'vrouwen'.

De overgang van categorie 1 ('ouderen') naar categorie 2 ('jongeren'), die bij v. 4 ligt, is niet scherp gemarkeerd, omdat v. 4 een bijzin is van v. 3. Paulus begint nl. in v. 4 wel de jonge vrouwen aan te spreken, maar hij doet dat *indirect*, t.w. *via de oude vrouwen*. Deze laatste moeten Paulus' vermaning aan haar jongere sexegenoten doorgeven. Door deze weg te kiezen laat de apostel bij de tweede categorie (de jongeren) de vrouwen het eerst aan bod komen, daarna pas de mannen (v. 6), wat een omkering betekent van de volgorde die hij bij de eerste categorie (de ouderen) had gekozen. Zo ontstaat een z.g. 'chiasme' (=kruisstelling), een bij Paulus – zoals we vroeger al eens hebben geleerd (2) – nogal geliefde stijlfiguur.

Maar wat zien we nu gebeuren? Beide malen bezigt de apostel bij de overgang van de ene sub-categorie naar de andere het woord 'evenzo', nl. in v. 3 (de overgang van 'oude mannen' naar 'oude vrouwen') en in v. 6 (de overgang van 'jonge vrouwen' naar 'jonge mannen').

Twee onmiskenbare voorbeelden dus van het gebruik van 'evenzo' bij een *onderverdeling naar geslacht binnen één en dezelfde categorie*. Twee parallellen – en dat nog wel uit de pastorale brieven zelf – die mijn opvatting t.a.v. 1 Tim. 3, 11 op dit punt volledig dekken.

Wie schetst dan ook mijn verbazing, toen ik bij ds Moggré deze plaats uit Titus zag aangevoerd als bewijsplaats voor zijn these.

Nog kort over het eerste punt.

Hoe komt iemand toch op de *gedachte* aan een zo 'ruim' woord als 'evenzo', waarmee men toch in principe enkel op een *zekere overeenstemming tussen wat nu volgt en het voorafgaande* wil wijzen, een zo strenge beperking op te leggen, dat het alleen bij verschil in categorie, en niet bij verschil in sub-categorie gebruikt zou mogen worden? Het *feitelijk* gebruik, alleen al in het NT, staat nl. haaks op zo'n verengende theorie. We zien de evangelisten het woord b.v. ook gebruiken waar het niet eens om een nieuwe sub-categorie gaat, maar enkel om een *volgend 'exemplaar'* van dezelfde categorie: Mt. 25, 17 (we blijven in de categorie 'knechten' uit v. 14); Mc. 12, 21 (nog steeds is de categorie 'broers' uit v. 20 aan de orde), 14, 31 („alle (anderen)“ behoren evenals Petrus tot de categorie 'discipelen').

In memoriam Francina de Geus-Bikker

1929 – 1988

Met ontsteltenis en ontroering vernamen wij het overlijden van Maria de Geus op 31 maart. We wisten dat zij ernstig ziek was, maar als iemand een plek in je hart heeft – en bij zeer velen van ons had zij dat! – dring je bij voorkeur de gedachte weg dat het leven van zo iemand spoedig ten einde zal lopen. En bovendien: iemand die je inspireert, die je de moed geeft om verder te gaan, die voor je opkomt als je niet in de gevestigde patronen past – ach, zo iemand kun je slecht missen.

Maria had onmiskenbaar iets van een profeet. Daardoor kon zij messcherp, maar uiterst bewogen tegelijkertijd, positie kiezen en onrecht signaleren. In de Christelijke Gereformeerde Kerken, waarin ze opgroeide en waarmee ze zich nauw verbonden wist, liet zij meermalen haar stem horen als men daar vast bleef houden aan kromme dingen, die naar haar stellige overtuiging het koninkrijk van God schade deden. Haar vele vrienden en geestverwanten, vooral juist in deze kerken, namen met dankbaarheid kennis van hetgeen zij had te zeggen, en voelden zich erdoor bemoedigd.

In de V.O.V., de vereniging van ouders en vrienden van homofiele broeders en zusters in de Chr. Geref. en Ned. Geref. Kerken, werd zij eigenlijk vanzelf de centrale figuur. Er ging gezag van haar uit – ze had iets koninklijks – hoewel dat nu juist iets was dat ze bepaald niet zocht.

Maria kwam op voor de rechten van mensen die in hun diepste gevoelens wat anders gestructureerd zijn dan de meesten van ons. Ze liet ons zien dat aanvaarding van deze mensen in de kerk een normale zaak behoort te zijn. Ze wees bovenal op de liefde, die voor dit alles de basis vormt. En zo betoonde zij zich een ware volgelinge van haar Heer.

Moedig heeft zij haar strijd gestreden. Ze stelde zich kwetsbaar op waar anderen bang waren, zich aan koud water te branden. Ze was vaak teleurgesteld, maar nooit verbitterd of agressief. Wie van ons kan dat op deze wijze opbrengen? Ze moet dicht bij God geleefd hebben.

De klopp op de deur. Dat beeld blijft ons bij. Ze bleef kloppen, ook als men de deur angstvallig gesloten hield. De weg die ze ons wees is niet de gemakkelijkste. Door haar leven toonde ze dat die weg toch begaanbaar is. Wat een voorrecht, zo'n vrouw in ons midden te hebben gehad. Dank aan God, dat Hij van tijd tot tijd zulke mensen geeft.

Ad Ruiter
Elte de Vries

Als wij het gezag van de Schrift hoog willen houden – en dat wil ds Moggré zonder twijfel; daarom alleen al geniet hij al lang mijn waardering en sympathie – zijn we toch gehouden ook met de *taalkundige* gegevens die ze ons levert, zorgvuldig om te gaan.

1) 'Opbouw', 30ste jrg., blz. 117.
2) 'Opbouw', 28ste jrg., blz. 19.

kerknieuws

Ned. Geref. Kerk van Middelburg

De preekvoorziening wordt niet, zoals abusievelijk in het informatieboekje 1988 staat vermeld, verzorgd door A. Budding, Dolfijnstraat 42, maar door W. M. Riemens, oosterstraat 2, 4333 KP Middelburg. Tel. 01180-25414.

Ned. Geref. Kerk/Chr. Geref. Kerk van Lelystad

Ds J. Germs van Zwolle heeft het door de kerkeraad op hem uitgebrachte beroep niet aanvaard.

Regio Arnhem

Uit het verslag van de regio Arnhem 30-3-88 citeren wij het voglende.

Wegens vertrek van ds v. Deursen als lid in de raad van toezicht voor de theol. studiebegeleiding, wordt benoemd ds Houtman em. pred. te Apeldoorn.

Ruime gelegenheid is gegeven te spreken inzake de vrouw in het ambt van diaken. De vergadering is van mening dat een bredere studie gewenst is over de wijze van de omgang met de Schrift en in hoeverre liggen de zaken binnen de chr. vrijheid. Dienovereenkomstig worden de afgevaardigden naar de land. verg. geadviseerd om te komen tot een nadere studie, zo mogelijk in breder verband binnen de Geref. gezindte.

Uit breder kring

l'Abri

Uitnodiging voor het l'Abri-weekend van 22 – 24 april in eck en Wiel

„going titanic first class” Dit is de titel van een Amerikaans sociologisch rapport over jeugd en toekomstverwachting. We willen dit weekend bezig zijn met de veranderingen in het levensgevoel van de jeugd in de periode van 1960 tot 1988. Welke veranderingen in de toekomstverwachting zijn er? Welke waarden staan voorop? Hoe wordt de zin van het leven ingevuld? Welk appél gaat er uit van het Evangelie met het oog hierop?

Programma

Vr. av. 20.00 uur: Bijbelstudie door Gottfrid van Eck

Za. mi. 15.00 uur: Lezing van Arnold van Heusden voorheen adj. dir. van YFC en nu dir. van de EA. Mmv. Johan Vink en Pieter van Kampen.

De afdeling ICU/MO van de EH biedt twee deeltijdopleidingen aan, te weten:

MO-A/B THEOLOGIE
(met aparte cursussen Hebreeuws en Grieks)

MO-A/B GESCHIEDENIS
Met MO Geschiedenis kan tegelijkertijd de eerstegraads-bevoegdheid

MO-MAATSCHAPPIJLEER
behaald worden. De EH verzorgt ook één-jarige deeltijdopleiding, die gevolgd kan worden door (bijna)-bezitters van een diploma MO Geschiedenis, Aardrijkskunde of Economie.

Stuur mij vrijblijvend (postzegel is niet nodig)
informatie over de ICU/MO-opleidingen

Naam: _____

Adres: _____

Postcode/Plaats: _____

Evangelische Hogeschool • Antwoordnummer 151
3800 VB Amersfoort • Tel. 033-621731

Evangelische Hogeschool

Grote Haag 23
Postbus 957
3800 AZ Amersfoort
Tel. 033-621731

Zo. mi. 11.00 uur: Samenkomst olv. P. van Kampen
15.00 uur: Afsluiting.

GOGMA

Contact Orgaan Gereformeerde Militairen en Alleenstaanden, uitgaande van de Ned. Geref. Kerken in samenwerking met de „Commissie Militairen Buitenland” der Chr. Geref. Kerken. De eerstvolgende bezoekreis naar de Nederlandse garnizoenen en luchtmachtbases te W. Dld. zal gehouden worden van vrijdag 22 tot en met woensdag 27 april 1988.

De reizigers zijn: Ds G. J. Lakerveld, Ned. Geref. predikant te Haren (gr.) en ds H. van der Schaaf Chr. Geref. predikant te Dordrecht. Voorts zullen besurrsleden G. J. Grevers en M. Landman hen vergezellen.

Ds H. van der Schaaf hoopt op zondag 24 april 1988 voor te gaan in de kerkdienst van de Ned. Landmacht te Seedorf. (aanvang 10.00 uur). Het team is achtereenvolgens te ontmoeten voor belangstellende dpl. militairen op: zaterdag 23 april van 11-12 uur in het K.M.T. te Stolzenau. Zondag 24 april na de kerkdienst in het P.M.C. idem van 16.45-18.00 uur in het P.M.C. te

Seedorf. Maandag 25 april van 13.30-14.30 uur in het K.M.T. te Langemannshof en van 16.15-17.45 uur in het P.M.C. te Bergen-Hohne, dinsdag 26 april van 17-19 uur in het P.M.C. te Blomberg, woensdag 27 april van 14-15 uur in het P.M.C. te Rheindalen (bij Mönchen-Gladbach).

Burgergezinnen hopen we te bezoeken in Bohmte, Bremervörde, Bad-Sooden-Allendorf en Altenbeken.

De militairen gezinnen behorende tot bovengenoemde kerken, worden op hun huisadres bezocht.

Nadere informatie bij H. J. Bosch secr. GOGMA Tel. 053-762272.

Ichtus zeil- en wandelvakanties 1988

Voor de dertigste maal in successie organiseert de ESB ichtus haar fantastische vakantiecampen.

Dit jaar zijn er vijf zeilkampen in Friesland en er is één rugzaktrektocht van twee weken door Wales.

De data van deze kampen zijn:
Zeilen in Sandfirden (Friesland): 25 juni-2 juli, 2 juli-9 juli, 9 juli-16 juli, 16 juli-23 juli en van 23 t/m 30 juli 1988.
Trekken door Wales van 25 juni t/m 9 juli 1988.

Wat houdt zo'n vakantie in?
Het is niet alleen plezier hebben, vrienden maken, zeilen, bruin worden, slapen in het stro of lopen in de heuvels. Een Ichthuskamp is meer! Elke dag nemen we de tijd om ons te verdiepen in het thema „Is jouw antwoord verantwoord?”.

In de bijbelgesprekskringen gaan we in op de relatie tussen God en ons. We proberen er samen achter te komen wat het geloof juist in 1988 kan inhouden.

Voor wie zijn de vakanties?

Niet alleen voor (alleenstaande) studenten maar voor iedereen tussen de 18 en 32 jaar, die zin heeft in een sportieve vakantie.

Als je nog nooit geziel hebt, is dit de kans om het te doen. En voor de trektocht zijn rugzak, bergschoenen maar bovenal een avontuurlijke inslag vereist.

Voor de prijs hoeft je het niet te laten:

Een week zeilen kost je slechts f225,- en de trektocht door Wales, inclusief overtocht f525,-

Heb je zin in één van deze vakanties en/of wil je meer informatie, bel dan of geef je op bij: Paul Beekman, laurierstraat 46, 5643 AX Eindhoven, 040-111868 (17.00-19.00 uur).

Theologische Ontwikkelings-samenwerking

Binnenkort hoopt de Stichting Evangelische Toerusting Afrika opnieuw drs Dick en Jeanette Westerkamp met hun kinderen uit te zenden naar Afrika, en wel naar Rwanda. Dit is bij velen al bekend door de brief, die kortgeleden is rondgestuurd, zoals bekend het eerste werkterrein van de Stichting, waar het werk ontijdig moest worden afgebroken door het geweld en de ontreddering in dat land.

Deze nieuwe uitzending is op verzoek van de Presbyteriaanse Kerk in Rwan-

da. Men heeft ons gevraagd te assisteren bij het opleiden van predikanten. Het besuur is blij dat er al veel reacties zijn binnengekomen in korte tijd. We hopen dat het niet te lang zal duren voor er ook een voldoende financiële basis is om het gezin Westerkamp te laten gaan naar de theologische opleiding in Afrika, die al naar hen uitziet. U begrijpt dat er nog wel het een en ander moet gebeuren.

U helpt ons het meest als een periodiek bedrag kunt toezeggen, maar ook eenmalige giften zijn zeer welkom!

U kunt zich ook opgeven voor het regelmatig ontvangen van de nieuwsbrieven van de familie Westerkamp en/of publicaties van de Stichting Evta: Ernst Casimirlaan 36, 9717 AX Groningen. Een rechtstreekse reactie via ons bank- of gironummer mag natuurlijk ook. We houden u op de hoogte.

Giro 9719, bankrekeningnr. 33.03.03.724, t.n.v. Stichting Evta te Eck en Wiel.

In Christus Jezus is in de verwachting van Zijn wederkomst ontslapen onze geliefde vader, opa en broer

JASPER VOS

weduwenaar van Engelina Christina 't Hoen

op de leeftijd van 72 jaar.

Arnhem,	Adriaan en Frieda Vos-Reumer Hermien, Jasper-Willem, Gerard, Christien
Nieuwland,	Wim en Tiny Vos-Burggraaf Jasper en Aukje Nico, Wilfrid
Nieuw-Lekkerland,	Bastiana en Bert Bouman-Vos Peter, Martijn
Alblasserdam,	Anton Vos
Alblasserdam,	Lena Vos

6 april 1988
Oost-Kinderdijk 23
2953 CJ Alblasserdam

De begrafenis heeft plaats gehad op zaterdag 9 april te Alblasserdam.

Met ontroering hebben wij kennis genomen van het overlijden van

DS C. G. BOS

Met dankbaarheid denken wij terug aan de jaren waarin hij in liefde en trouw onze gemeenten heeft gediend. Met enthousiasme heeft hij meegewerkt aan de opbouw van de gemeente in de eerste periode na de instituering.

Zijn sterk verlangen naar een bewogen inzet voor kerkelijke eenheid blijven in levende herinnering bij ons.

Moge de Here zijn vrouw en kinderen troosten met het evangelie van de Here Jezus.

De kerkeraden van de
Ned. Geref. Kerken van
Emmeloord en Marknesse

REFORMATORISCHE LEERGANGEN V/H PASTORALE LEERGANGEN SINDS 1972

THEOLOGISCHE STUDIE OP MIDDELBAAR NIVEAU TE ROTTERDAM EN TE ZWOLLE (met bijbels grieks en hebreuws)

Op grondslag van de geref. belijdenis

Bestemd voor:

- Opbouw persoonlijk geloofsleven
- Pastoraat
- Evangelisatie
- Onderwijs
- Zendingswerk

De lessen worden gegeven op zaterdag, zoveel mogelijk om de 14 dagen van 10.00-15.15 uur vanaf begin september. In Zwolle wordt ook les gegeven op hoger niveau.

Informaties voor Rotterdam bij: A. B. van Woerkom, Witte van Haemstede 3, 3132 HZ Vlaardingen, tel. 010-4341639.
Informaties voor Zwolle bij: T. van der Heide, Robbesant 26, 8303 ZH Emmeloord, tel. 05270-12774.

NEDERLANDS GEREFORMEERD SEMINARIE

VOORLICHTINGS-DAG

Op zaterdagmorgen 7 mei a.s., aanvangend half elf, zal in het gebouw „Filaethes”, Havik 27 te Amersfoort voorlichting worden gegeven over de studie aan het Seminarie.

Deze voorlichting heeft niet alleen betrekking op het onderwijs, maar ook op de werking van het Steunfonds.

In gevallen waar wenselijk zal reisgeld worden vergoed.

Het Bestuur

**Plaats uw familieberichten
in dit blad**